

Aanpak Groenblauwe Dooradering De Utrechtse Waarden

Uitvoering van GBDA in
De Utrechtse Waarden
2026-2031

9 september 2026

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
2. Totstandkoming van deze aanpak	4
3. Gebiedskenmerken	5
4. Stand van zaken GBDA	6
5. Gebiedsanalyse	7
6. Werksporen & maatregelen	9
7. Monitoring en toetsing	23
8. Samenwerking	24
9. Vervolgstappen en aanbevelingen	26
B.1-5 Bijlagen	27

1 Aanleiding

Introductie

De Utrechtse Waarden kent een karakteristiek agrarisch cultuurlandschap waarin natuur, water en landbouw nauw verweven zijn. Landschapselementen zoals sloten, singels en knotwilgen bepalen de kwaliteit van het landschap, maar zijn de afgelopen decennia deels verdwenen of in kwaliteit afgenomen. Uit eerdere verkenningen blijkt dat er kansen liggen om de groenblauwe dooradering (GBDA) te versterken. Daarom zetten de gemeenten Lopik, IJsselstein, Montfoort, Woerden en Oudewater, de agrarische collectieven Lopikerwaard en Rijn en Gouwe Wiericke, Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), provincie Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) zich, via de werkgroep groenblauwe dooradering (GBDA) de Utrechtse Waarden), in voor een verdere uitbreiding van de groenblauwe dooradering in de Utrechtse Waarden, met als streven 10% groenblauwe dooradering in 2030. Dit plan van aanpak werkt deze ambitie uit tot een concrete en uitvoerbare aanpak voor de periode tot en met 2031, waarin samenwerking, maatregelen, financiering en monitoring worden uitgewerkt.

Deze regionale ambitie sluit aan bij de doelen van het Rijk en de provincie Utrecht binnen het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). GBDA is daarin een belangrijke bouwsteen voor natuur, water en klimaat. Richting 2050 streven Rijk en provincie naar 10% groenblauwe dooradering in het landelijk gebied, met 7% als tussendoel in 2030. Onderzoek laat zien dat dit ook bijdraagt aan stikstofreductie, het behalen van KRW-doelen en herstel van de basiskwaliteit natuur (Opdam & Vos, 2024).

Doelstelling

De gebiedspartners in de Utrechtse Waarden werken toe naar het gezamenlijke doel:

Een samenhangend en gebiedseigen netwerk van groenblauwe elementen dat bijdraagt aan biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaatbestendigheid, zonder het agrarisch verdienvermogen aan te tasten.

De 10%-doelstelling is daarbij geen dogma, maar een richtinggevend punt om gezamenlijk naartoe te werken. De doelen van de werkgroep GBDA staan niet op zichzelf, maar sluiten aan bij de samenwerkingsovereenkomst (SOK) van het Platform Groen Blauwe Dooradering 2025-2028, ondertekend door alle gemeenten, HDSR en de provincie Utrecht. Beide versterken elkaar, de werkgroep zich richt op de uitvoering en realisatie van groenblauwe maatregelen.

Opdracht

Dit plan van aanpak is opgesteld in opdracht van de Bestuurlijke Begeleidingsgroep De Utrechtse Waarden (BBG). Op 6 november 2025 besloten de bestuurders om voor de periode 2026–2031 één samenhangend, praktisch uitvoeringsplan te laten maken. Het plan bouwt voort op een eerdere verkenning en focust zich op de aanbevelingen van de BBG, zijnde:

- Werk gefaseerd en adaptief (stap-voor-stap aanpak uitvoering);
- Concrete maatregelen, onderverdeeld in werksporen;
- (Structurele) financiering en heldere afspraken over verantwoordelijkheden, onderzoek het nut en de mogelijkheden tot het opzetten van een Gebiedsfonds;
- Draagvlak en samenwerking tussen alle partijen, ontwikkel een gezamenlijke taal;
- Integreer en ecologische waarden;
- Ontwikkel duidelijke pakketten (ANLb/GBDA).
- Ook de aanpak van de (invasieve) rivierkreeft krijgt hierin een plek, vanwege de schade die deze soort toebrengt aan sloten en waterkwaliteit.

2 Totstandkoming van de aanpak

Totstandkoming

Dit plan van aanpak is door ons als werkgroep GBDA De Utrechtse Waarden in zeven werksessies ontwikkeld, met ondersteuning van APPM. In het vervolg van dit rapport refereren we naar de werkgroep met 'we'. In de eerste werksessie zijn de opgave, ambities en kennisvragen verkend. In werksessie 2 tot en met 5 zijn maatregelen uitgewerkt voor groene en blauwe landschapselementen, o.a. langs de wegen en bermen, in en om de sloot, op en rond erven en tuinen en de mogelijkheden rondom ANLb. Daarbij is per maatregel gekeken naar de bijdrage aan de groenblauwe dooradering, de benodigde samenwerking, mogelijke trekkers en financieringsmogelijkheden. Ter ondersteuning hiervan is een gebiedsanalyse uitgevoerd, waarin de connectiviteit van het landschap en eventuele ontbrekende schakels in beeld zijn gebracht. De maatregelen zijn vervolgens gebundeld in vijf werksporen, waarin maatregelen met een vergelijkbare thematiek of doelstelling zijn samengebracht. In werksessie 6 en 7 zijn de werksporen, de samenwerking tussen partijen en de monitoring verder uitgewerkt.

Vijf werksporen

1. Inrichten
2. Beheer
3. Inspireren en motiveren
4. Borging financiering
5. Onderzoek

Brede impact van de GBDA-opgave

De GBDA-opgave heeft impact op meerdere doelen. Gevarieerde begroeiing versterkt oevers en dijken en draagt daarmee bij aan de waterveiligheid, terwijl een soortenrijk watersysteem de waterkwaliteit ondersteunt. Ook helpt een biodivers ingericht landschap om beter om te gaan met droogte en piekbuien beter te verwerken: water wordt langer vastgehouden en, waar nodig, beter afgevoerd. Verlaagde natuurvriendelijke oevers kunnen bovendien ruimte bieden voor waterberging. Een goede GBDA draagt ook bij aan het verbinden van geïsoleerde natuurlijke gebieden waardoor het leefgebied van planten en dieren wordt vergroot. Daarnaast biedt een groenblauw dooraderd landschap kansen om inwoners, vrijwilligers en agrariërs meer met elkaar in contact te brengen en samen te werken aan een aantrekkelijk en biodivers landschap. Zo vergroot GBDA zowel de ecologische kwaliteit als de landschappelijke, culturele, sociale en recreatieve waarde van het gebied. De GBDA-opgave in de Utrechtse Waarden geeft daarmee ook concreet invulling aan het Rijksbeleid 'Water en Bodem Sturend' door water, bodem en ecologische kwaliteit als uitgangspunt te nemen voor de inrichting van het landelijk gebied.

Impact op invasieve exoten (o.a. Amerikaanse rivierkreeft)

De aanpak van invasieve exoten is een belangrijke voorwaarde voor succesvolle uitrol van de GBDA-opgave. Deze GBDA-programma-aanpak draagt hier aan bij, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van robuustere oevers vol vegetatie. Alle maatregelen in en om de sloot dragen bij aan de aanpak van deze invasieve exoot. De integrale aanpak van de Amerikaanse rivierkreeft is echter een wettelijke taak van het Rijk en/of het waterschap, en valt daarmee buiten de scope van deze werkgroep.

3 Gebiedskenmerken

De Utrechtse Waarden

Tussen de steden Utrecht en Gouda ligt het open veenweidegebied de Utrechtse Waarden, bestaande uit Linschoten- en Lopikerwaard. Dit typisch Nederlandse landschap maakt onderdeel uit van het Nationaal Landschap Groene Hart. Langs de rivieren de Lek en de Hollandsche IJssel liggen historische stadjes als Oudewater, Montfoort en IJsselstein, terwijl verder in het gebied dorpen als Lopik, Linschoten, Hekendorp en Cabauw te vinden zijn. De weidse polders, die zo kenmerkend zijn voor het Groene Hart, worden afgewisseld met gevarieerde bebouwingslinten met rijen knotbomen en fraaie boerentuinen. Veeteelt en fruitteelt bepalen in belangrijke mate het landschap, dat een sterk agrarisch karakter heeft en tegelijkertijd geliefd is voor recreatie.

Het gebied bevat waardevolle natuur, zoals het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Lek, de Hollandsche IJssel, natuurgebied Willeskop en belangrijke gebieden voor weidevogels als de grutto.

Hoe is het gebied ontstaan?

De basis voor het landschap van de Utrechtse Waarden werd gelegd aan het eind van de laatste ijstijd. In deze periode werd een dikke laag veen afgezet. Het landschap wordt gedomineerd door vruchtbare, vochtige komklei, veengronden en droge stroomruggen. Omdat het water tussen de stroomruggen vaak was opgesloten, ontstonden hier grote veenmoerassen die meestal niet voor bewoning geschikt waren. Op de hoger gelegen delen, de zandige stroomruggen, was wel bewoning mogelijk. De huidige Utrechtse Waarden zijn grotendeels ontstaan door de grootschalige ontginningen van het

veengebied tussen de elfde en dertiende eeuw. Deze ontginningen hebben geleid tot de kenmerkende cope verkaveling met lange smalle percelen, bebouwingslinten en kades die het landschap nog altijd kenmerken. Door de eeuwen heen heeft het gebied zich ontwikkeld tot een overwegend agrarisch veenweidelandschap, waarin melkveehouderij het grondgebruik bepaalt. Door veranderingen in het grondgebruik, schaalvergroting in de landbouw en veranderende beheervormen zijn veel karakteristieke landschapselementen, zoals knotbomen, geriefbosjes, eendenkooien, houtkades en hoogstamboomgaarden, in aantal afgenomen of minder zichtbaar geworden in het landschap.

Figuur 1 – Utrechtse Waarden, inclusief N2000 en NNN gebieden. Het gedeelte van de gemeente Woerden, wat onderdeel is van de Utrechtse Waarden, staat niet in dit figuur.

4 GBDA-opgave

Doelstelling GBDA:

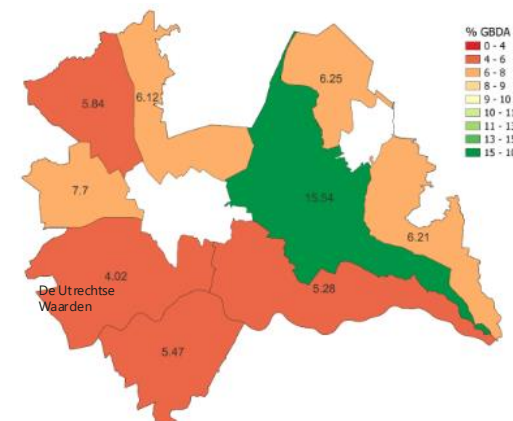
In het Aanvalsplan Landschap (2022) van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is de ambitie vastgelegd om toe te werken naar 10% groenblauwe dooradering in het landelijk gebied, met 7% als tussendoel in 2030. Deze ambitie is vervolgens opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG, 2022) en nader uitgewerkt in de Handreiking Groenblauwe Dooradering Nader Gedefinieerd (2022), waarin is vastgelegd welke landschapselementen meetellen voor de groenblauwe dooradering en hoe het percentage wordt bepaald. De provincie Utrecht heeft deze ambitie doorvertaald in het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) 2026–2035. GBDA is daarin gedefinieerd als **een netwerk van kleine groene en blauwe natuur- en landschapselementen, zoals punten, lijnen of vlakken, die voldoende ecologische kwaliteit bezitten en passen bij het landschap.**

Gewenste situatie

In de gewenste situatie is in 2050 10% van het landelijk gebied in De Utrechtse Waarden, het landschap buiten de bebouwde kom en bestaande natuurgebieden, ingericht als een samenhangend netwerk van natuurvriendelijke oevers, kruidenrijke graslanden en bermen, knotbomenrijen, groen op erven/tuinen en andere landschapselementen zoals geriefbosjes. Deze groenblauwe dooradering verbindt natuurgebieden en andere groenblauwe structuren met elkaar en draagt aantoonbaar bij aan biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaatadaptatie. De elementen zijn van goede ecologische kwaliteit en passen bij het landschap waarin ze staan.

Huidige situatie

Op basis van de uitgangspunten is er door de provincie Utrecht een nulmeting uitgevoerd om de huidige score van de GBDA-opgave vast te stellen. Uit deze nulmeting blijkt dat De Utrechtse Waarden een gemiddelde groenblauwe dooradering van 4,02% heeft (NNN-gebieden tellen hierin niet mee), binnen de Utrechtse Waarden zijn er grote verschillen. Het adviesrapport “Verkenning Groenblauwe Dooradering van Collectief Lopikerwaard uit 2025” heeft de huidige situatie (nulmeting) berekend op 3,86%. Daarin is echter het werkgebied van Agrarisch Collectief Rijn en Gouwe Wiericke niet meegenomen in de berekening. Uit beide onderzoeken, de nulmeting van Provincie Utrecht en het adviesrapport van het Collectief Lopikerwaard, blijkt dat er weinig groenblauwe dooradering in de regio is (+/- 4%). Beide onderzoeken zeggen iets over de kwantiteit van de dooradering, en niet over de connectiviteit (hoe lopen de verbindingen) of de kwaliteit (hoe presteren deze verbindingen). De restopgave is nog 3% GBDA tot 2030 en nogmaals 3% tot en met 2050.

Figuur 2 - UPLG-werkgebieden van de provincie Utrecht, GBDA-opgave per werkgebied

5 Gebiedsanalyse

Waarom een gebiedsanalyse?

De in het vorige hoofdstuk aangehaalde onderzoeken, de nulmeting van de provincie Utrecht (4,02%) en de *Verkenning Groenblauwe Dooradering* van Collectief Lopikerwaard (3,86%), geven vooral inzicht in de *kwantiteit* van de groenblauwe dooradering. Ze zeggen nog niets over de *connectiviteit* (hoe lopen de verbindingen). Om de restopgave van 3% tot 2030 gericht te kunnen invullen, is aan Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) gevraagd dit nader te onderzoeken. Dit hoofdstuk beschrijft de uitkomsten van die gebiedsanalyse: waar liggen de kansrijke locaties en welke verbindingen ontbreken. Deze uitkomsten vormen de onderbouwing voor de werksporen en maatregelen in hoofdstuk 6. De kaarten behorend bij deze analyse zijn opgenomen in bijlage B.2 tot en met B.4.

Algemeen beeld

Bij deze analyse heeft het LEU gekeken naar de doelstelling, de connectiviteit, en de kwaliteit van de groenblauwe dooradering in De Utrechtse Waarden. De analyse van het gebied laat zien dat de grootste kansen voor meer dooradering liggen in de meer open delen van het landschap, waar de dichtheid aan blauwe en kruidenrijke elementen relatief laag is. De kansen liggen daar met name in het slootkantenbeheer, oeverbeheer en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Daarnaast liggen er ook kansen voor de versterking van de houtige beplanting in de dorpslinten en houtige beplanting rondom het erf.

Een belangrijk aandachtspunt is om aan te sluiten bij locaties waar de betrokkenheid van grondeigenaren en andere stakeholders al groot is. Juist daar is de kans op daadwerkelijke realisatie groot en kan op termijn extra groenblauwe dooradering worden aangelegd.

Naast de open delen van het landschap en locaties met een hoge betrokkenheid, vormen ook de natuurverbindingen een belangrijk aangrijpingspunt voor de verdere ontwikkeling van de groenblauwe dooradering. Door gericht te investeren in groenblauwe elementen tussen deze verbindingen kan de samenhang tussen natuurgebieden verder worden versterkt.

Connectiviteitsanalyse

Door middel van een connectiviteitsanalyse is per landschapselement gekeken hoe het element zich verhoudt in afstand tot naburige elementen, dit zegt iets over de mate van dooradering. Uit de connectiviteitskaarten blijkt dat de belangrijkste verbindingen in zowel oost-westelijke als noord-zuidelijke richting aanwezig zijn.

Daarmee is sprake van een goede basisconnectiviteit tussen bestaande landschapselementen. Tegelijkertijd zijn er enkele locaties waar de samenhang van het netwerk verder kan worden versterkt. Deze kansrijke locaties zijn in de analyse aangeduid met cirkels met een bijbehorende verklaring per cirkel.

Kwaliteitsanalyse

De kwaliteitsanalyse van de houtige (groene) landschapselementen laat zien dat een groot deel van die elementen in goede staat verkeert. Deze analyse is uitgevoerd op basis van meetnet Kleine Landschapselementen (KLE) van het LEU. Op enkele locaties ontbreken elementen of zijn verbindingen minder robuust. Gerichte aanplant kan hier bijdragen aan het versterken van het netwerk, maar de meerwaarde hiervan verschilt per locatie. Deze aanplant past vooral rondom de lintbebouwing. De open grasgebieden dienen juist meer open te blijven om het open karakter van het landschap te behouden.

GEBIEDSANALYSE

Functioneren van het systeem

De analyse laat daarnaast zien dat het ontbrekende inzicht niet zozeer de structuur van het netwerk betreft, maar het functioneren ervan. Juist dat inzicht is nodig om de groenblauwe dooradering gericht verder te kunnen ontwikkelen: zonder zicht op de mate waarin soorten daadwerkelijk gebruikmaken van bestaande groenblauwe aders, is niet te bepalen welke maatregelen het meeste effect hebben. Ecologische monitoring en soortregistraties zijn daarom geen doel op zich, maar een middel om toekomstige keuzes over inrichting en beheer beter te onderbouwen.

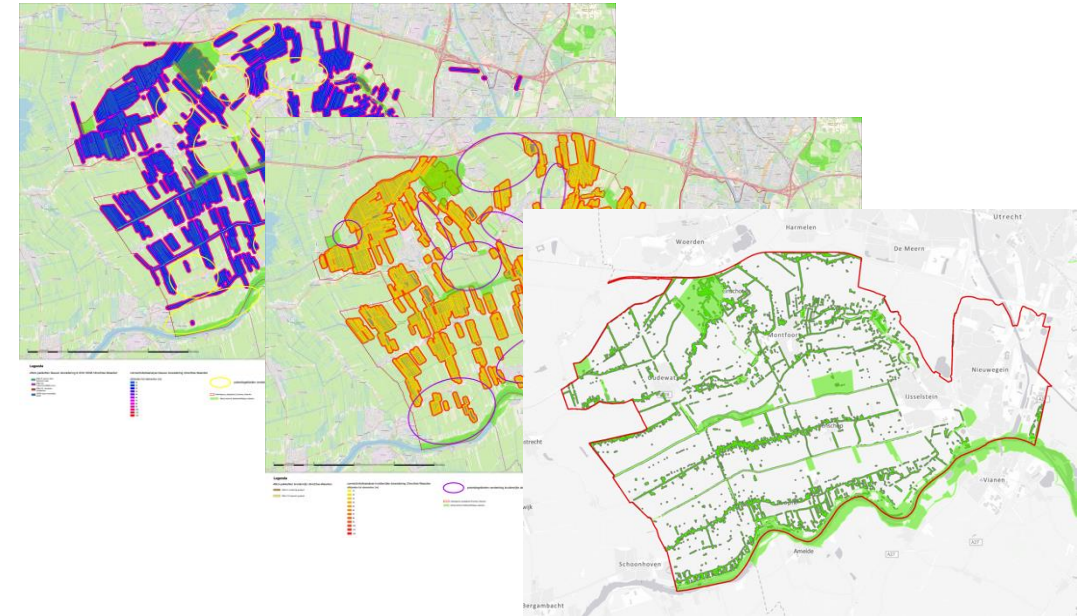
Aandachtspunt: onvolledig beeld van de landschapselementen

De gebiedsanalyse geeft een goed beeld van de huidige groenblauwe dooradering, maar naar verwachting zijn niet alle landschapselementen in beeld. Dit komt doordat de analyse grotendeels is gebaseerd op bestaande registraties en beschikbare databronnen, terwijl een deel van de elementen niet wordt geregistreerd of gemeld. Hierdoor kan de feitelijke omvang en kwaliteit van de groenblauwe dooradering worden onderschat.

Dit geldt onder meer voor houtige elementen op erven en in particuliere tuinen, zoals heggen, singels en kleine bosjes. Ook kruidenrijke elementen blijven deels buiten beeld doordat niet alle agrariërs deelnemen aan ANLb-subsidies of beheermaatregelen registreren. Voor blauwe elementen, zoals ecologisch beheerde oevers en poelen, geldt een vergelijkbare situatie. Het is daarom aannemelijk dat de daadwerkelijke omvang van de groenblauwe dooradering in de Utrechtse Waarden groter is dan op basis van de huidige analyse kan worden vastgesteld.

Conclusie

Op basis van de gebiedsanalyse lijkt vooral verstandig om in te zetten op een combinatie van het versterken van de maatregelen in de open vlakken (zie bijlage B.2, B.3 en B.4), het benutten van locaties met een hoge betrokkenheid en het vergroten van het inzicht in de ecologische kwaliteit van het bestaande netwerk door onderzoek en monitoring.

Figuur 3 – Uitkomsten gebiedsanalyse, te vinden in bijlage B.2, B.3 en B.4.

6 Werksporen

Er zijn vijf werksporen, die hieronder kort worden toegelicht en op de volgende pagina's verder zijn uitgewerkt. Per maatregel in een werkspoor is een trekker aangewezen. De trekker zorgt voor voortgang, organiseert de benodigde afstemming en brengt partijen in beweging om uitvoering mogelijk te maken. De trekker is niet per se de uitvoerder, maar vervult een coördinerende en aanjagende rol.

1

Inrichten (direct)

In dit werkspoor wordt de focus gelegd op het inventariseren waar inrichting mogelijk is en daarna concrete projectlocaties te bepalen om inrichtingsmaatregelen, zoals de aanleg van houtige elementen of natuurvriendelijke oevers, te realiseren. Alles wat te maken heeft met beheer komt in werkspoor twee terug, ook het vergroten van het beheerareaal.

- 1.1) *Blauwe maatregelen in en om de sloot*
- 1.2) *Groene maatregelen op het erf*
- 1.3) *Groene elementen op agrarische gronden*
- 1.4) *GBDA-projecten in het gebied*

2

Beheer (direct)

Het vergroten van het ecologisch beheerde areaal op agrarische grond (langs slootkanten) en in de publieke ruimte buiten het stedelijk gebied (bermen langs wegen, slootkanten & keringen)

- 2.1) *Gezamenlijke aanpak voor ecologisch beheer van bermen*
- 2.2) *Ecologisch beheer op agrarische grond (ANLb)*

3

Inspireren en motiveren (indirect)

De groenblauwe opgaven kunnen we niet enkel met de betrokken gebiedspartijen realiseren. Daarom activeren we in dit spoor bewoners, particuliere eigenaren en agrariërs in het buitengebied om bij te dragen aan de groenblauwe dooradering. Campagnes maken duidelijk welke maatregelen mogelijk zijn en welke subsidies en ondersteuning beschikbaar zijn.

- 3.1) *Het betrekken van inwoners in het buitengebied*

4

Borging financiering (indirect)

Dit spoor zorgt ervoor dat er meer financiële ruimte komt voor de financiering van aanleg en beheer van groenblauwe elementen.

- 4.1) *Verhogen ANLb*
- 4.2) *Verlengen en verhogen KLE*
- 4.3) *Gebiedsfonds*

5

Onderzoek (indirect)

Dit spoor levert de ontbrekende kennis op om uitvoeringskeuzes in de andere werksporen te kunnen maken.

- 5.1) *Agricycling*
- 5.2) *Invasieve exoten*
- 5.3) *ANLb-pakket overgangszones*
- 5.4) *ANLb-pakket fruitteelt*
- 5.5) *Data uit slootplannen*

WERKSPOR 1: INRICHTINGSMAATREGELEN 1.1) BLAUWE MAATREGELEN IN EN OM DE SLOOT

Beschrijving maatregel

We werken aan sterke en gezonde sloten en slootkanten. De meeste sloten zijn eigendom van agrariërs en particulieren; we ondersteunen hen met subsidies en advies over inrichting en beheer.

De agrarische collectieven stellen al slootplannen op (via het ANLb), met maatregelen op perceel- of slootniveau: beheer van natuurvriendelijke oevers, ecologisch maaibeheer, baggerbeheer en maatregelen voor waterkwaliteit en biodiversiteit. Daar voegen we de potentiekaart aan toe, die per sloot laat zien waar inrichting of beheer het meeste oplevert op basis van indicatoren van waterkwaliteit en natuur. Met als doel 20 boeren per jaar (+/- 100 km). Waar beheer hetzelfde effect heeft als inrichting, kiezen we voor beheer. In de startfase stemmen we potentiekaart en slootplan op elkaar af, zodat we dubbel werk voorkomen.

We bieden 20 boeren per jaar (+/- 100 km) een potentiekaart aan en sluiten daarbij aan op de bestaande slootplannen, zodat beide instrumenten elkaar versterken en we dubbel werk voorkomen. Het opstellen van een potentiekaart kost +/- €200/km.

Doel

- Realiseren van (groen)blauwe elementen in en rond sloten, waar deze het meeste effect sorteren in de waterkwaliteit en de natuurwaarden.

Taakverdeling

- **Trekker: HDSR** ontwikkelen en beheren methodiek potentiekaarten.
- Agrarisch collectief: selectie deelnemers, veldwerk en gesprekken
- Provincie Utrecht: subsidie voor inrichtingsmaatregelen en grondbeleid (aankoop/afwaardering)

Planning

1 Start (0–6 mnd.) • Evalueren potentiekaart polderproces Oudewater-Noord • Update methodiek (overig en primair water) • Opstellen begroting & fasering • Werving deelnemers 1e potentiekaarten	2 Voorbereiding potentiekaarten (7–12 mnd.) • Bestuurlijk agenderen benodigd budget overige potentiekaarten • Voorbereiding & uitvoering 1e potentiekaarten
3 Uitvoering (jaar 2) • Gefaseerd opstellen kaarten per deelnemer en analyse van kansen	4 Realisatie (jaar 3–5) • Aanleg inrichtingsmaatregelen op eigen grond door derden, gebruik makend van beschikbare subsidies

Bekostiging

- Advieskosten: 1^e potentiekaarten vanuit het lopende budget bij HDSR.
- Inrichtingskosten: via de GLB-subsidie (niet productieve investeringen, niet landbouw) en maatregelpakket 2 (Veenweiden) – Provincie Utrecht.
- Beheerkosten: via het ANLb

WERKSPOR 1: INRICHTINGSMAATREGELEN 1.2) GROENE MAATREGELEN OP HET ERF

Beschrijving maatregel

We werken samen met agrariërs aan groenblauwe en aantrekkelijke erven. We motiveren en ondersteunen hen bij het realiseren van inrichtingsmaatregelen op het erf. Daarbij bieden we erfscans voor advies op maat en zorgen we ervoor dat agrariërs subsidie krijgen op de aanleg van deze inrichtingselementen. De erfscan bevat twee onderdelen: de aanleg van groenblauwe elementen en de potentie van beperken van erfemissies. Waar mogelijk wordt aangesloten bij ervaringen uit het polderproces Oudewater-Noord. We prioriteren op locaties met de hoogste prioriteit, op basis van de gebiedsanalyse. Uit een eerder onderzoek van het collectief Lopikerwaard blijkt dat de potentie van groen op (boeren)erven 48,90 hectare bedraagt (exclusief agrarische bedrijven uit het beheergebied van collectief Rijn & Gouwe Wiericke). We streven naar 10 uitgevoerde erfscans (10 bedrijven) per jaar

Doel

- De aanleg van groenblauwe elementen op erven zoals heggen, bomen, houtwallen of poelen, etc.
- Beperken van erfemissies

Taakverdeling

Trekker: Provincie Utrecht. In samenwerking met agrarische collectieven, HDSR (voor de kennis en aanpak rondom erfemissies) en gemeenten voor de communicatie.

Planning

1 Start (0–12mnd.)

- Kaders en afspraken: Provincie, HDSR, collectieven en gemeenten bepalen doel, doelgroep, rolverdeling en financiële afspraken (bijv. max. € 1.000 subsidie per erf gefinancierd).
- Erfscan en uitvoering uitwerken: bepalen opzet erfscan (scope, intake, bezoek, advies), bepalen waar te beginnen, bepalen adviseurs (uitbesteden of opleiden binnen de agrarische collectieven), proces voor aanmelding.
- Werving en start: Collectieven benaderen actief agrariërs, eerste erfscans uitvoeren en aanpak bijstellen

2 Uitvoering (jaar 2–5)

- Uitvoeren van erfscans, koppeling maken met bestaande regeling voor inrichtingsmaatregelen.

Bekostiging

- Begroting: minimaal € 20.000. Daarvan € 7.000 voor korting op de aanleg op het erf (maximaal € 700 per deelnemer) en € 13.000 voor erfscans (één scan kost € 1.300).
- Advieskosten: betaald door de provincie Utrecht, uit het gebiedsbod Groene Hart of het budget van het team Groenblauwe Dooradering van de Provincie Utrecht.
- Inrichtingskosten voor erf emissies: betaald via het Regionaal Partnerschap Water en Bodem (HDSR; in 2026 € 220.000) en inrichtingskosten via UPLG-maatregelpakket 1 en 2 (zie maatregel 1.1), gemeentelijke bijdrage van €500,- per jaar, aansluiting zoeken bij de bomenuitdeeltactie van het LEU.

WERKSPOR 1: INRICHTINGSMAATREGELEN 1.3) GROENE ELEMENTEN OP AGRARISCHE GRONDEN

Beschrijving maatregel

Deze maatregel richt zich op de aanleg van groene landschapselementen op agrarische gronden: knotbomenrijen, geriefbosjes, heggen, hoogstamfruit en losse bomen langs percelen. De gebiedsanalyse laat zien waar elementen ontbreken of in slechte staat verkeren; juist daar is aanplant het meest kansrijk. De interesse bij agrariërs in het gebied is aanwezig. Werkspoor 3 zorgt voor het bereik: via de campagne, kennissessies en erfscans komen we in gesprek met agrariërs. In dit spoor maken we dat concreet. Op basis van de gebiedsanalyse bepalen we welke locaties het meest kansrijk zijn, stellen we per type element een aanbod samen en begeleiden we geïnteresseerde agrariërs bij de keuze, de subsidieaanvraag en de aanplant. Zo vertalen we belangstelling uit werkspoor 3 naar daadwerkelijk aangelegde elementen op de juiste plek.

Groen op agrarische grond levert bovendien directe meerwaarde voor het bedrijf: bomen en houtige elementen geven schaduw voor vee in de wei en beperken hittestress, een opgave die ook vanuit de NVWA wordt geagendeerd. Zo dient deze maatregel meerdere doelen: biodiversiteit, landschapskwaliteit, klimaatadaptatie en dierenwelzijn.

Doel

- Nieuwe groene elementen aanleggen op agrarische grond, met prioriteit op de kansrijke locaties uit de gebiedsanalyse.
- Losse elementen, zoals knotbomenrijen, met elkaar verbinden tot een samenhangend netwerk.

Taakverdeling

Trekker: de twee agrarische collectieven (Lopikerwaard en Rijn en Gouwe Wiericke), in samenwerking met de provincie Utrecht, het LEU en de gemeenten.

Planning

1 Start (0–12mnd.)

- Kansrijke locaties uit de gebiedsanalyse selecteren.
- Boeren die interesse hebben in de regeling in kaart brengen o.b.v. kennis van de collectieven.
- Aanbod per type element samenstellen.

2 Uitvoering (jaar 2–5)

- Aansluiten bij werving en kennissessies uit werkspoor 3.
- Eerste aanplant, met begeleiding bij aanvraag en aanleg.
- Jaarlijkse aanplantronde en beheer borgen in lopende regelingen.

Bekostiging

Via regelingen uit bijlage B.3, onder andere:

- KLE-subsidie van de provincie Utrecht voor de begeleiding en aanleg van groene elementen.
- ANLb pakketten voor het beheer van de aangelegde groene elementen, zie ook werkspoor 4.
- Bomen uitdeelactie van het LEU voor het beschikbaar stellen van plantmateriaal.

WERKSPOR 1: INRICHTINGSMAATREGELEN 1.4) GBDA-PROJECTEN IN HET GEBIED

Beschrijving maatregel

Uit de gebiedsanalyse zien we verschillende locaties waar ruimte is voor nieuwe projecten. We definiëren twee types. Type A bestaat uit nieuwe maatregelen die volgen uit de gebiedsanalyse. Type B sluit aan bij lopende GBDA-projecten van gemeenten, waterschap, provincie en de agrarische collectieven. Voor beide zoeken we koppelkansen in het gebied om zowel groene, blauwe als kruidenrijke projecten op te starten of toe te voegen.

Doel

- Aanplant van blauwe, groene of kruidenrijke elementen in nieuwe of bij lopende projecten.

Taakverdeling

Trekker: elke gebiedspartner maakt een eigen analyse waar nieuwe projecten kunnen opstarten of toegevoegd kunnen worden en is daarmee zelf verantwoordelijk voor projecten in haar werkgebied. Eventueel kan Provincie Utrecht een rol spelen in de grondstrategie.

Voorbeelden van bekostiging

- De Regio Deal Waarden van het Groene Hart, programmalijn 'Gezond iconisch landschap en natuur', biedt kansen voor cofinanciering van de GBDA-opgave via PU.
- Via de UPLG-maatregelpakketten 1 en 2 via PU
- Via de subsidie Regionaal partnerschap Water en Bodem (HDSR)
- Via de gemeentelijke begroting voor nieuwe en lopende projecten

Type A | Nieuwe maatregelen uit de gebiedsanalyse

Op kansrijke locaties uit de gebiedsanalyse ontwikkelen gebiedspartners nieuwe GBDA-projecten. Het gaat om nieuwe initiatieven die voortkomen uit de analyse van het gebied, zoals het aanplanten of vervangen van knotbomen, het verbinden van landschapselementen of het aanleggen van nieuwe groene, blauwe of kruidenrijke elementen. Een voorbeeld is het verbinden van losse knotbomenrijen tussen agrariërs, waarbij gebruik kan worden gemaakt van de bomenactie van Landschap Erfgoed Utrecht (LEU). In het vervolgtraject brengen de gebiedspartners in beeld welke locaties binnen hun werkgebied het meest kansrijk zijn voor uitvoering.

Type B | Aansluiten bij lopende projecten

Bij projecten die gemeenten, waterschap, provincie en de agrarische collectieven al in voorbereiding of uitvoering hebben, laten we groenblauwe dooradering meeliften: per project bekijken we welke groene, blauwe of kruidenrijke elementen kunnen worden toegevoegd. De tabel hieronder toont de nu bekende projecten.

Uitwerking

Elke gebiedspartner maakt zelf een analyse op basis van de gebiedsanalyse en overige data van het LEU waar het beste nieuwe projecten kunnen opstarten of lopende projecten kunnen worden aangevuld met GBDA-elementen.

WERKSPOR 1: INRICHTINGSMAATREGELEN 1.4) GBDA – LOPENDE INRICHTINGSMAATREGELEN

Partij / gebied	Projectnaam	Korte omschrijving
Gemeente Woerden	De Groenblauwe As (binnen de Utrechtse Waarden)	Gemeente Woerden onderzoekt een nieuwe groene verbinding voor een leefbaar Woerden.
UPLG maatregelpakket 2	Aanleg natuurvriendelijke oevers	Aanleg van natuurvriendelijke oevers vanuit het UPLG-maatregelpakket. Dit sluit aan bij het werkspoor gericht op maatregelen in en rond sloten.
Provincie & gemeente IJsselstein via UPLG maatregelpakket 1	Gebiedsontwikkeling voorbeeldgebied Hollandsche IJssel	Gebiedsontwikkeling in het voorbeeldgebied Hollandsche IJssel, met kansen voor groenblauwe dooradering.
Provincie Utrecht	Ecologisch bermbeheer provinciale wegen en bermen	Uitbreiding van ecologisch bermbeheer langs provinciale wegen. Nieuwe contracten worden aangegaan in 2027.
Collectief Lopikerwaard	KLE 2025-2027	Subsidie voor de aanleg van kleine landschapselementen
Collectief Lopikerwaard & Collectief RGW & HDSR	Watermakelaar	De subsidieregeling Regionaal Partnerschap voor Water en Bodem ondersteunt agrariërs bij kleinschalige, bovenwettelijke maatregelen die bijdragen aan waterkwaliteit, ecologie, het beperken van bodemdaling en klimaatadaptatie. Daarnaast vergroot de regeling de bewustwording van de bijdrage die agrariërs aan deze doelen kunnen leveren.
Collectief Lopikerwaard & Collectief RGW & HDSR	Slotenplannen	Samen met agrariërs worden slotenplannen opgesteld met beheermaatregelen die bijdragen aan meer biodiversiteit, betere waterkwaliteit en sterkere oevers.
Collectief Lopikerwaard & Provincie Utrecht	Aanpak kruidenrijk grasland	Ontwikkelen ANLb-pakketten kruidenrijk grasland voor extensief kruidenrijk grasland om de kwaliteit van het kruidenrijke grasland te verhogen.
Collectief Lopikerwaard & Provincie Utrecht	Kleurrijke Weideranden	Professionalisering ecologische monitoring botanische weideranden
Collectief Lopikerwaard, BoerenNatuur & Arla	Arla Renature	Subsidie voor de aanleg en het beheer van landschapselementen voor agrariërs die deelnemen aan het Arla-programma.
Gemeente IJsselstein	Subsidie aanvraag	Mogelijke subsidie aanvraag voor de aanleg van biologische bermen bij de herinrichting wandelpad Molenvlietpad (1,2km).
Gemeente IJsselstein	Verkennen vergroenen Hollandsche IJssel	Vanuit klimaatbeleid is de gemeente bezig met een verkenning van vergroening bij de Hollandsche IJssel onder andere bij de Hazenveld en Overwaard. Mogelijk liggen er ook plannen om de natuurwaardenkaart te actualiseren en GBDA te integreren.

WERKSPOR 2: BEHEER 2.1) GEZAMENLIJKE AANPAK VOOR ECOLOGISCH BEHEER VAN BERMEN

Beschrijving maatregel

Bij deze maatregel ligt de focus op het afstemmen, versterken en waar mogelijk gezamenlijk organiseren van ecologisch bermbeheer buiten de stads- en dorpskernen stedelijk gebied. Gemeenten, HDSR en de provincie wisselen kennis en beheerplannen uit en stemmen het beheer waar mogelijk af over gemeentegrenzen heen. In eerste instantie gaan de gemeenten met elkaar in gesprek over het afstemmen van het beheer en onderhoud van de bermen. Het opstellen van gezamenlijke afspraken voor bermbeheer in de Utrechtse Waarden vormt het primaire doel van deze maatregel. Daarnaast vindt kennisuitwisseling plaats over het beheer van slootkanten en keringen en wordt verkend of gezamenlijke aanbesteding van onderhoudscontracten mogelijk is. Ecologisch beheer van bermen, oevers en keringen draagt ook bij aan het behalen van biodiversiteitsdoelen uit de Europese Natuurherstelverordening. Uit onderzoek van Collectief Lopikerwaard blijkt dat binnen het Utrechtse deel van het projectgebied circa 204 hectare potentieel geschikt is voor ecologisch bermbeheer.

Doel

- Samenwerking tussen gemeenten-HDSR-Provincie Utrecht op het gebied van ecologisch beheer bevorderen en het percentage ecologisch beheer te verhogen.

Taakverdeling

Trekker: gemeente IJsselstein in samenwerking met de gemeenten Oudewater, Woerden, Lopik en Montfoort. Kennispartners provincie Utrecht, HDSR en het LEU.

Bekostiging

Initiële capaciteit is vanuit de gemeenten beschikbaar. Echter is er geen budgetreservering vanuit de gemeenten om eventuele kosten te dekken. Er is een eenmalige opdracht beschikbaar vanuit de provincie Utrecht om dit traject te ondersteunen door bijvoorbeeld het inhuren van een procesbegeleider of een ecooloog.

Planning

1 Initiatie (0–6 mnd.)

- In kaart brengen areaal, huidige beheervormen en onderliggend beleid
- Formuleren gezamenlijk doel
- Inventariseren van kansrijke bermen (o.a. die over gemeentegrenzen heen ecologisch beheerd kunnen worden)
- Inventariseren huidige contracten en andere belangrijke randvoorwaarden
- Inventariseren waar bewoners zelf beheer uitvoeren
- Groenbeheerders inventariseren hoe eenmalige opdracht PU het beste ingezet kan worden.

3 Besluitvorming (jaar 2)

- Aanvragen aanvullend budget ecologisch maaibeheer
- Eventueel opstellen concept-convenant bermbeheer of andere samenwerking
- Aanpassing beleid en beheercontracten
- Instructie en training aannemers/veldmedewerkers/loonwerkers

2 Ontwikkeling (7–12 mnd.)

- Delen bestaande bermbeheerplannen
- Uitwerken beheerprincipes (bijv. maaifrequentie, zonering), zie ook handboek inrichting en beheer groenblauwe dooradering
- Opstellen gezamenlijke paragraaf ecologisch bermbeheer voor beleid en bestekken
- Inschatten kosten en benodigde budgetten voor ecologisch maaibeheer

4 Opschaling (jaar 3–5)

- Gefaseerde uitbreiding naar gehele potentie
- Borging in reguliere beheerorganisaties
- Structurele monitoring (vegetatie, insecten, waterkwaliteit)
- Doorontwikkeling beheer op basis van resultaten en leren van inzichten

WERKSPOR 2: BEHEER 2.2) ECOLOGISCH BEHEER OP AGRARISCHE GROND (ANLB)

Beschrijving maatregel

Uit de *Verkenning Groenblauwe Dooradering* van Collectief Lopikerwaard werd duidelijk dat de 10%-opgave haalbaar is met ANLb-pakketten (zoals ecologisch slootschonen en botanische weideranden). Het ANLb speelt een belangrijke rol en we willen de agrarische collectieven blijven stimuleren om ANLb-budgetten te prioriteren voor deze beheerpakketten. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat er ook inrichtingsmaatregelen nodig zijn om het biodiversiteitsherstel te realiseren. In combinatie met werkspoor 4 (verhogen ANLb-budget) proberen we meer budget vrij te maken voor deze vorm van beheer. Groei van het ANLb-budget is daarin een belangrijke randvoorwaarde. Uit eerder onderzoek van het Collectief Lopikerwaard blijkt dat binnen de Utrechtse Waarden, exclusief de beheeroppervlakten van Collectief Rijn & Gouwe Wiericke, potentie bestaat voor circa 1.400 hectare extra ecologisch slootbeheer en botanische weideranden. Daarmee kom je op een totaal percentage GBDA van 11,26%.

Doel

- Meer ecologisch beheer op agrarische gronden door deelname aan het ANLb

Taakverdeling

Trekker: Agrarische collectieven: Rijn en Gouwe Wiericke en Lopikerwaard

Bekostiging

- Via de lopende ANLb-budgetten, zie ook werkspoor 4.
- We onderzoeken of aanvullende regionale middelen van bijvoorbeeld het waterschap beschikbaar zijn om uitbreiding van ANLb-beheer mogelijk te maken.

WERKSPOR 3: INSPIREREN EN MOTIVEREN 3.1) HET BETREKKEN VAN INWONERS IN HET BUITENGEBIED

Beschrijving maatregel

We doen het samen met onze inwoners. De groenblauwe dooradering komt grotendeels tot stand op gronden van particulieren en agrariërs en is daarmee afhankelijk van vrijwillige deelname. Deze maatregel richt zich op het informeren, inspireren en activeren van inwoners van het buitengebied, zodat zij weten welke mogelijkheden er op hun perceel zijn en hoe zij kunnen bijdragen aan de opgave. Daarbij onderscheiden we twee doelgroepen.

Type A | Buitenlui: bewoners van het buitengebied

Gericht op particuliere tuinen, erven en slootkanten: inspireren, kennis delen over aanleg en beheer en wijzen op subsidies. Samenwerking met bewonersorganisaties (o.a. Werkgroep Behoud Lopikerwaard (WBL)) en vrijwilligersgroepen.

Type B | Agrariërs uit het gebied

Gericht op erfemissies, maatregelen in en om de sloot en verdienvermogen van de agrariërs. Via erfscans en kennissessies van de collectieven tonen we welke maatregelen mogelijk zijn en hoe zij kunnen bijdragen via bijvoorbeeld ANLb en Utrechtse Monitoring Duurzame Landbouw (UMDL).

Taakverdeling

Trekker: gemeente Montfoort & provincie Utrecht in samenwerking met de agrarische collectieven, de andere gemeenten, HDSR, WBL en het LEU.

Bekostiging

De Subsidieregeling Leefomgeving Landelijk Gebied – Beleefbare Natuur van de provincie Utrecht biedt mogelijkheden om communicatie-, educatie- en participatieactiviteiten rondom de GBDA-opgave te financieren. In stap 1 worden de totale kosten bepaald en wordt de benodigde aanvullende dekking in beeld gebracht.

Planning

1 Start (0–6 mnd.)

- Doelgroepen in beeld: bewoners buitengebied (A) en agrariërs (B)
- Gezamenlijk communicatieplan opstellen (wie, wanneer, hoe vaak, door wie)
- Rollen bepalen (gemeenten, collectieven, LEU, HDSR)
- Betrekken lokale bewoners- en boerenorganisaties
- Inventariseren benodigde kosten en dekking.

3 Uitvoering (jaar 2)

- Start campagne via online, brief en lokale kanalen, met bijvoorbeeld:
- A: bewonersavonden en inzet knot-, hoogstam- en beheergroepen voor uitleg over onderhoud
- B: erfscans en kennissessies, gekoppeld aan ANLb en UMDL

2 Ontwikkeling (7–12 mnd.)

- Basis: communicatiemiddelen en online informatiepunt ontwikkelen of actualiseren
- A: folder, website en lokale kanalen voor tuin, erf en slootkant
- B: folders erf, water en subsidies; workshopcyclus en integratie in kennissessies van de collectieven
- Koppeling met bestaande regelingen (subsidies, ANLb, UMDL) inbrengen.

4 Continuering (jaar 3–5)

- Jaarlijkse campagne met wisselende thematische focus
- Opschalen van wat werkt en structurele integratie in de kennisdeling van de agrarische collectieven
- Monitoring deelname en effect

WERKSPOR 4: FINANCIËLE INSTRUMENTEN 4.1) VERHOGEN ANLB

Beschrijving maatregel

Werkspoor 4 richt zich op financiële instrumenten die de realisatie van groenblauwe dooradering mogelijk maken en opschalen. Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is daarbij het belangrijkste instrument. Deze maatregel zet niet in op een nieuwe lobby, maar op het consequent herhalen van onze boodschap en het ondersteunen van de lijnen die al lopen. Dat doen we vooral via communicatie en door aan te sluiten bij LTO, BoerenNatuur en NJAK, die deze boodschap al bij het Rijk agenderen. Onze inhoudelijke focus is het verkokerde budget: de ANLb-middelen moeten flexibeler inzetbaar worden en niet alleen binnen het Aanvalsplan Grutto. Daarnaast blijven we in gesprek over de vraag of additionele financiering van het ANLb, bijvoorbeeld door het waterschap, mogelijk is.

Doel

- Aansluiten bij de bestaande lijnen van LTO, BoerenNatuur en NJAK richting het Rijk

Taakverdeling

Trekker: Agrarisch Collectief Rijn en Gouwe Wiericke is verantwoordelijk voor de uitwerking van de maatregel in samenwerking met Lopikerwaard en de provincie Utrecht.

Bekostiging

Capaciteit wordt beschikbaar gesteld door de betrokken partijen.

Planning

1 Start (0–6 mnd.)

- Afstemming tussen provincie en collectieven over route en aanpak
- Volgen ontwikkelingen plannen kabinet voor minder stikstofuitstoot, hierin heeft de provincie Utrecht het initiatief.

3 Uitvoering (jaar 2-5)

- Boodschap herhalen via bestuurlijke overleggen, communicatie en bestaande netwerken
- Meeliften met lopende trajecten van de belangenorganisaties richting het Rijk

2 Aansluiten en agenderen (7–12 mnd.)

- Onderbouwing financiële behoefte, met nadruk op flexibeler inzet van het budget
- Boodschap afstemmen en meeliften met BoerenNatuur, LTO en NJAK
- Gezamenlijke kernboodschap op papier zetten voor bestuurlijke en ambtelijke gesprekken
- verkenning mogelijkheden additionele financiering van het ANLB vanuit de regio

WERKSPOR 4: FINANCIËLE INSTRUMENTEN 4.2) VERLENGEN EN VERHOGEN SUBSIDIE KLEINE LANDSCHAPSELEMENTEN

Beschrijving maatregel

Werkspoor 4 richt zich op het creëren van structurele financiële prikkels en instrumenten die de realisatie van groenblauwe dooradering mogelijk maken en opschalen. Deze maatregel richt zich op het vergroten van het budget voor aanleg en beheer van kleine landschapselementen (KLE). In de provincie Utrecht werken 26 partijen samen in het Platform Kleine Landschapselementen. Op 3 oktober 2024 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor de periode 2025-2028, waarbij nieuwe partijen aansluiten en de naam is veranderd in "Platform Groenblauwe Dooradering". Tot 2028 zijn de budgetten voor de subsidieregeling vast, er is nog voldoende budget om aanvragen te honoreren. Na 2028 dient deze subsidie verlengd te worden.

Doel

- Bestaande regeling maximaal benutten en verlengen en verhogen KLE-subsidie na 2028.

Taakverdeling

Trekker: Provincie Utrecht

Bekostiging

Voor de periode 2025-2027 is circa € 118.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van kleine landschapselementen (binnen het werkgebied van agrarisch collectief Lopikerwaard). Voor de periode 2027-2028 is een vergelijkbaar budget beschikbaar, met uitvoering tot 2030. De verwachting is dat ook na 2029 opnieuw middelen beschikbaar komen. Daarnaast kunnen collectieven binnen hun beschikbare budget zelf prioriteiten leggen.

Planning

1 Voortzetten KLE na 2028 (jaar 1-5)

- Omdat de financiering na 2028 onzeker is, zetten we in 2028 in op het borgen van de continuïteit van de subsidie door samen met de provincie Utrecht de afgelopen periode te evalueren en de impact van de KLE-subsidie inzichtelijk te maken.

WERKSPOR 4: FINANCIËLE INSTRUMENTEN 4.3) GEBIEDSFONDS

Beschrijving maatregel

Trekker: BBG Utrechtse Waarden.

Een gebiedsfonds kan bijdragen aan de uitvoering van de Groenblauwe Dooradering door financiële middelen te bundelen en flexibel in te zetten voor kansrijke projecten. Hierdoor ontstaat ruimte om sneller in te spelen op initiatieven vanuit het gebied, cofinanciering te organiseren en relatief eenvoudig projecten op te starten die bijdragen aan de doelen van het programma en die zonder dit flexibele budget een stuk minder snel van de grond zouden komen. Een gebiedsfonds kan daarnaast helpen om verschillende financieringsstromen met elkaar te verbinden.

Een gebiedsfonds vraagt echter ook om duidelijke afspraken over governance, besluitvorming, beheer en verantwoording van middelen. Daarnaast is voldoende structurele financiering nodig om het fonds langdurig te laten functioneren. Voor de gebiedspartners betekent dit dat afspraken moeten worden gemaakt over eigenaarschap, bijdragen aan het fonds en de wijze waarop projecten worden geselecteerd en beoordeeld. Het verder verkennen van de meerwaarde, haalbaarheid en inrichting van een gebiedsfonds vormt daarom een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode.

Daarom lijkt het gebiedsfonds pas een reële vervolgstap als er een solide programmastructuur en aanpak ligt. Zodra deze er is, is het interessant om de financiële meerwaarde, mogelijke financieringsbronnen, governance en voorwaarden voor oprichting verder te onderzoeken. Tevens is er ook een raakvlak met het onderzoek naar een gebiedsfonds voor het Uitvoeringsprogramma van het UPLG.

Voorbeelden van gebiedsfondsen zijn:

1. Streekfonds Lopikerwaarden

In de Utrechtse Waarden bestaat al een Streekfonds Lopikerwaarden. Dit fonds richt zich echter op een brede maatschappelijke agenda en niet specifiek op groenblauwe dooradering. Daarnaast hebben de betrokken overheden geen zitting in het bestuur, waardoor de mogelijkheden voor sturing beperkt zijn. Om die reden ligt aansluiting bij het bestaande fonds niet direct voor de hand.

Website: <https://www.lopikerwaarden.nl/>

2. Groenfonds Midden-Delfland

Gebiedsfonds voor het open agrarische landschap van Midden-Delfland, dat projecten financiert rond natuur, landschapselementen, groenblauwe diensten, recreatie en de verbinding tussen stad en platteland.

Website: <https://www.groenfondsmiddendelfland.nl/>

3. Streekfonds Krimpenerwaard

Onafhankelijk fonds dat initiatieven ondersteunt die bijdragen aan landschap, biodiversiteit, cultuurhistorie, educatie en een vitaal buitengebied in de Krimpenerwaard.

Website: <https://www.streekfondskrimpenerwaard.nl/>

4. Streekfonds Het Groene Woud

Gebiedsfonds dat bewoners, ondernemers en bezoekers laat investeren in versterking van natuur, landschap en leefbaarheid in het Nationaal Landschap Het Groene Woud.

Website: <https://www.hetgroenewoud.com/streekfonds>

WERKSPOR 5: ONDERZOEK

Sommige thema's vragen eerst om aanvullend onderzoek voordat uitvoeringskeuzes kunnen worden gemaakt. Om deze reden is er een werkspoor ingericht voor onderzoek, waarin onderzoek plaatsvindt op de volgende vijf thema's. Er is per onderzoekslijn één trekker benoemd. Die trekker werkt de onderzoeksvraag, aanpak, planning en financiering verder uit en betreft de benodigde partners.

Onderzoekslijnen

1. **Agricycling.** Vraag: hoe kan agricycling toegepast worden bij boeren in Oudewater en daarmee bijdragen aan ecologisch beheer, GBDA en de bedrijfsvoering van agrariërs? **Trekker: Oudewater + HDSR.** Onderzoek: verkennen van een pilot met HDSR en Oudewater en bepalen welke vervolgstappen nodig zijn om het te realiseren in Oudewater en verder uit te rollen in De Utrechtse Waarden. Aanhaken bij mogelijke SOK van de provincie Utrecht met [Agricycling Coöperaties – samen kringlopen sluiten](#).
2. **Invasieve exoten / Amerikaanse rivierkreeft.**
 1. Onderzoek 1: hoe monitoren we het effect van GBDA-maatregelen op exoten, welk beheer is kostenefficiënt en hoe vermarkten we de rivierkreeften? **Trekker: HDSR** Onderzoek: HDSR-pilots rond wegvangen, inrichting en beheer, met specifieke aandacht voor het effect van natuurvriendelijke oevers (NVO's) om te leren hoe een goede, maatschappelijk kosteneffectieve aanpak kan worden ontwikkeld.
 2. Onderzoek 2: hoe kan je rivierkreeften verwaarden en vermarkten, **Trekker: WBL**
- onderzoek 1 en 2 zijn onafhankelijke onderzoeken
3. **ANLb-pakket voor overgangszones.** Vraag: is een nieuw ANLb-pakket wenselijk voor natuurvriendelijke oevers en zones tussen insteek en waterlijn? **Trekker: HDSR, agrarische collectieven, in afstemming met BoerenNatuur.** Onderzoek: aansluiting

op maatregel 2.2 en inventarisatie op de ontbrekende stimulans in het huidige ANLb om die oeverzone goed te behandelen.

4. **Fruitteelpakketten.** Vraag: welke pakketten stimuleren GBDA in de fruitteelt en versterken de landschappelijke connectiviteit? **Trekker: Collectief Lopikerwaard.** Onderzoek: bepalen welk pakket kansrijk kan zijn in gebieden waar nog verbindingspotentie ligt (gele cirkels op de kaart).
5. **Data uit slotenplannen.** Vraag: kunnen kennis en beheerdata uit slotenplannen bruikbaar worden ontsloten voor het schouwteam en muskusrattenbeheer? **Trekker: HDSR.** Onderzoek: informatiebehoefte, datadeling en toepassing bij dagelijkse beheertaken.

Vervolg: uitwerking onderzoekslijnen

Elke trekker werkt een korte onderzoeksopzet uit met onderzoeksvraag, aanpak, betrokken partners, pilotbudget en planning. Streven: pilots binnen 0,5–1 jaar starten en binnen 2 jaar de eerste resultaten delen. De definitieve uitwerking vindt plaats in de vervolgfase.

1. INRICHTINGS-
MAATREGELN

1.1 In en om de sloot - HDSR

(Methodiek actualiseren, aanpak en werven deelnemers, maken potentiekaarten en koppeling aan regelingen, start realisatie van aanleg op kansrijke locaties) - HDSR

1.2 Op het erf - Provincie Utrecht + Gemeenten, Agrarische collectieven

(Kaders en afspraken, erfscanproces en uitvoeren, aanpak bijstellen, werving en start)

1.3 Groene elementen op agrarische gronden - Agrarische collectieven

(Kansrijke locaties en aanbod, werving via werkspoor 3, aanplant en beheer)

1.4 GBDA-projecten in het gebied

(Eigen analyse per partner, uitvoering van de projecten door partners)

Oktober 2026

2027

2028

2029

2030

2031

Start

Vorbereiding

Uitvoering

Realisatie van fysieke aanpassing oever of beheer

Start

Uitvoering erfscans + aanleg maatregelen

Start

Uitvoering (aanleg nieuwe groene elementen)

Uitvoering o.b.v. eigen programmering/planning

2. BEHEER

2.1 Gezamenlijke aanpak Ecologisch beheer – Gemeenten, Provincie, HDSR, LEU

(Areaal en beheer in beeld, Concept beheerafspraken, ontwikkeling, bestuurlijk besluit en opschaling beheer)

2.2 Ecologisch beheer agrarische grond (ANLb) - Agrarische collectieven

Uitvoering van maatregelenpakketten

Initiatie

Ontwikkeling

Besluitvorming

Opschaling en borging ecologisch beheer

Doorlopend ANLb-beheer

3. INSPIREREN
EN MOTIVEREN

3.1 Het betrekken van inwoners in het buitengebied - Gemeente Montfoort & Provincie Utrecht

(Met de collectieven; doelgroepen A en B, communicatieplan, campagne en herhaling)

Start

Ontwikkeling

Uitvoering

Continuering campagne en kennissessies

4. FINANCIËLE
INSTRUMENTEN

4.1 Verhogen ANLb - Collectief Rijn en Gouwe Wiericke

(Kernboodschap, aansluiten bij LTO/BoerenNatuur/NJAK, ontkokeren budget)

4.2 Verlengen en verhogen subsidie KLE - Provincie Utrecht

(Evaluatie subsidie, Continuïteit geborgen, Middelen na 2028 inzichtelijk)

4.3 Gebiedsfonds - BBG Utrechtse Waarden

(Verkennen meerwaarde, haalbaarheid, governance en financieringsbronnen)

Start

Agenderen

Uitvoering

Voortzetten KLE na 2028

Verkenning en besluitvorming gebiedsfonds

5. ONDERZOEK

5.Onderzoek - Collectief Lopikerwaard, Rijn en Gouwe Wiericke, LEU, Provincie Utrecht

Agricycling, Rivierkreeft/exoten, nieuwe ANLb-pakketten, Gebiedsfonds/monitoring

Onderzoeksopzet

Uitvoering onderzoeken

Apptm

7 Monitoring en toetsing

Monitoring

Trekker: Provincie Utrecht (groen) i.s.m. HDSR (blauw)

De Utrechtse Waarden beschikken al over diverse monitoringsprogramma's van onder andere LEU, HDSR, de provincie Utrecht en agrarische collectieven. Onze rol ligt daarom primair in het verbinden van deze informatie. We brengen in beeld welke gegevens beschikbaar zijn, waar nog kennisleemtes bestaan en hoe monitoringsresultaten beter kunnen worden gedeeld en benut.

Daarbij wordt onder meer gekeken naar de mogelijkheden om bestaande monitoringsprogramma's uit te breiden. Denk aan het verbreden van het LEU-meetnet (dat momenteel vooral gericht is op houtige elementen) naar het monitoren van doelsoorten en het beter volgen van de ontwikkeling en kwaliteit van natuurvriendelijke oevers, bermen en kruidenrijke graslanden.

Op termijn kan een gezamenlijk dashboard worden ontwikkeld in samenwerking met het LEU om de voortgang en effecten van de groenblauwe dooradering inzichtelijk te maken. Hiermee ontstaat een efficiënte monitoringsaanpak die zoveel mogelijk voortbouwt op bestaande initiatieven. De bestaande monitoringstrajecten zijn weergegeven in bijlage B.4.

Monitoring ontbrekende landschapselementen

In de gebiedsanalyse wordt geconstateerd dat niet alle landschapselementen die bijdragen aan de groenblauwe dooradering momenteel in beeld zijn. Er zijn bijvoorbeeld boeren en particulieren die elementen aanleggen en die niet registeren of niet meedoen met een ANLb-regeling. Binnen de verdere uitwerking van monitoring en toetsing wordt aandacht besteed aan de vraag hoe deze ontbrekende elementen beter kunnen worden meegenomen, zodat op termijn een volledig beeld ontstaat van de omvang en kwaliteit van de groenblauwe dooradering in de Utrechtse Waarden.

Toets op doelbereik (jaarlijks in de voortgangsbrief)

De voortgang richting de doelstellingen van de groenblauwe dooradering wordt jaarlijks beoordeeld aan de hand van een voortgangsbrief aan de BBG. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de uitgevoerde activiteiten, maar vooral naar de vraag in hoeverre de gerealiseerde maatregelen bijdragen aan het behalen van de gebiedsdoelen. Hiervoor worden o.a. de actuele ANLb-gegevens, monitoring van het LEU, de provincie Utrecht en HDSR en de geactualiseerde areaalberekeningen vanuit het NEO gebruikt, zodat inzicht ontstaat in de ontwikkeling van de groenblauwe dooradering in het gebied.

De jaarlijkse rapportage vormt de basis voor een evaluatie van het programma. Op basis van de resultaten kan worden vastgesteld of de huidige inzet voldoende bijdraagt aan de gewenste ontwikkeling en of bepaalde werksporen extra aandacht vragen. Hiermee ontstaat een lerende aanpak, waarbij de voortgang periodiek wordt getoetst en het programma waar nodig kan worden bijgestuurd.

8 Samenwerking

Samenwerkingsprincipes

Met dit plan van aanpak verschuift de focus van het uitwerken van de ambitie naar de uitvoering ervan. Dat vraagt om een meer programmatische manier van samenwerken, waarin partijen gezamenlijk sturen op de doelen, afspraken maken over hun bijdrage en de voortgang van de werksporen volgen. Zo ontstaat meer duidelijkheid over welke ambities gezamenlijk worden nagestreefd, hoe deze worden gerealiseerd en welke bijdragen daarvoor van de verschillende partners nodig zijn. Iedere partij draagt daarbij vanuit haar eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden bij aan de uitvoering. Door de samenwerking centraal te organiseren ontstaat duidelijkheid over gezamenlijke doelen, benodigde inzet en de verantwoording aan de Bestuurlijke Begeleidingsgroep.

Het inrichten van een programma-aanpak voor de GBDA-opgave in De Utrechtse Waarden is een concrete doorvertaling van de opgave uit het Platform GBDA in de provincie Utrecht.

De samenwerking zal worden ondersteund door een samenwerkingsovereenkomst, een overlegstructuur, gezamenlijke communicatie en een jaarlijkse evaluatie van de voortgang. De provincie Utrecht faciliteert deze samenwerking op regionale schaal en verzorgt de organisatie en coördinatie van het programma.

Samenwerkingsovereenkomst

De samenwerkingsovereenkomst legt de gezamenlijke (en waar nodig, individuele inzet) van partijen voor de uitvoering van dit plan van aanpak vast. Daarmee wordt de stap gezet van ambitie naar uitvoering en ontstaat duidelijkheid over de bijdrage van iedere partner aan de verschillende werksporen.

De overeenkomst biedt daarnaast een basis voor afspraken over capaciteit, organisatie en financiële bijdragen. Daarbij worden in ieder geval afspraken gemaakt over:

1. De gezamenlijke inzet voor het realiseren van de doelen van de groenblauwe dooradering, de ambitie hiervoor is ook vastgelegd in de SOK van het Platform Groen Blauwe Dooradering, maar niet gespecificeerd hoe de partijen binnen de De Utrechtse Waarden daar concreet invulling aan geven.
2. De bijdrage van partijen aan de werksporen, zowel door het leveren van capaciteit als door de afspraak om te verkennen of aanvullende financiële middelen kunnen worden ingezet;
3. rollen, verantwoordelijkheden en samenwerkingsafspraken binnen het programma.

Het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst is een eerste vervolgstap na de besluitvorming rondom dit plan van aanpak.

Overlegstructuur

We komen drie à vier maal per jaar bijeen om de voortgang van de werksporen te bespreken, kennis uit te wisselen en waar nodig gezamenlijke keuzes voor te bereiden. Omdat werksporen zich in verschillende fasen kunnen bevinden, ligt de nadruk op afstemming tussen partijen en het signaleren van kansen en knelpunten in de uitvoering. Besluitvorming per maatregel ligt in principe bij de trekker in samenwerking met de partners in die maatregel. Programma overstijgende afstemming vindt in het gezamenlijke overleg plaats.

De overleggen worden voorbereid en begeleid door een programmacoördinator vanuit de provincie Utrecht. Deze coördinator ondersteunt de uitvoering van het programma, bewaakt de voortgang van de werksporen, organiseert de evaluatiecyclus en stemt communicatie af met de betrokken partijen.

SAMENWERKING

Voortgangsrapportage

Om de voortgang van het programma te bewaken, stellen we jaarlijks een voortgangsbrief op voor de BBG. Hierin worden de uitgevoerde werkzaamheden, behaalde resultaten, bestede middelen en eventuele knelpunten per werkspoor inzichtelijk gemaakt. De rapportage vormt de basis voor een jaarlijkse evaluatie, waarin wordt beoordeeld of de aanpak nog voldoende bijdraagt aan de gestelde doelen. Op basis hiervan kunnen prioriteiten worden bijgesteld. Zo ontstaat een lerende aanpak.

Communicatie

Passend bij een programmatische aanpak werkt het programma met één centrale manier van communiceren, bijvoorbeeld een website. Waar inwoners, agrariërs en andere geïnteresseerden terecht kunnen voor informatie over de opgave, lopende projecten, subsidiemogelijkheden, resultaten en contactpersonen. Partijen stemmen hun communicatie onderling af en gebruiken zoveel mogelijk dezelfde kernboodschappen. Daarmee voorkomen we versnippering, vergroten we de herkenbaarheid van de aanpak en maken we duidelijk dat de gebiedspartners gezamenlijk werken aan de groenblauwe dooradering in de Utrechtse Waarden. De provincie is verantwoordelijk voor de aansturing en financiering van de communicatie op programmaniveau.

Uitgangspunten voor communicatie

- Eén centrale website of informatiepunt met logo en herkenbare huisstijl. Inclusief inzet van social media voor een beter bereik van de website.
- Gezamenlijke communicatiekalender en afstemming tussen partners.
- Gebruik van elkaars kanalen om bereik te vergroten.

Risico's

De uitvoering van de groenblauwe dooradering is afhankelijk van de inzet van alle betrokken partijen gedurende de looptijd van het programma. De grootste risico's zijn hieronder benoemd. De voorgestelde programmaorganisatie en samenwerkingsovereenkomst zijn erop gericht deze risico's zo veel mogelijk te beheersen en de continuïteit van de samenwerking te borgen.

Vrijwillige deelname van grondeigenaren: een groot deel van de maatregelen wordt gerealiseerd op particuliere en agrarische gronden. Zonder voldoende deelname blijft de realisatie achter. *Beheersmaatregel: door een samenwerking op te zetten met gemeenten, agrarische collectieven, het LEU en WBL, is de verbinding met de inwoners en agrariërs zo goed als mogelijk geborgd, wat de kans op vrijwillige deelname vergroot. Al blijft het een vrijwillige opgave.*

Capaciteit en continuïteit: werkdruk i.c.m. capaciteit en personeelwisselingen bij deelnemende organisaties kunnen leiden tot verlies van kennis en uitvoeringskracht en al bestaande druk bij ambtenaren die werken aan deze thematiek. *Beheersmaatregel: primair door capaciteit voor deze opgave op te nemen in de functieverdeling van de ambtenaren, met het ondertekenen van een SOK kan dit toegezegd worden.*

Beschikbaarheid van financiële middelen: bezuinigingen of het wegvallen van subsidies kunnen de uitvoering vertragen of beperken. *Beheersmaatregel: Door een breed scala aan maatregelen te formuleren wordt ingezet op een groot assortiment van regelingen. Mochten deze wegvallen dan kan de focus verlegd worden op andere financiële regelingen.*

Bestuurlijke veranderingen: gewijzigde politieke prioriteiten kunnen gevolgen hebben voor draagvlak, capaciteit en financiering. *Beheersmaatregel: een SOK borgt de bestuurlijke dekking.*

9 Vervolgstappen en aanbevelingen

Onze opdracht was helder: maak van de ambitie van 10% groenblauwe dooradering een praktisch uitvoeringsplan voor de periode tot 2031, met concrete maatregelen, duidelijke trekkers en zicht op financiering. Dit hoofdstuk reflecteert op de adviezen vanuit de BBG, de inhoudelijke vervolgstappen en de aanbevelingen aan de BBG.

Opdracht

Een samenhangend, praktisch uitvoeringsplan voor de GBDA-aanpak in De Utrechtse Waarden t/m 2031, met de volgende aandachtspunten:

- Werk gefaseerd en adaptief (stap-voor-stap aanpak uitvoering); *Ingevuld.*
- Concrete maatregelen, onderverdeeld in werksporen; *Ingevuld: vijf werksporen met per maatregel een uitgewerkte beschrijving, trekker en planning.*
- (Structurele) financiering en heldere afspraken over verantwoordelijkheden, onderzoek het nut en de mogelijkheden tot het opzetten van een Gebiedsfonds; *Deels ingevuld: werkspoor 4 en bijlage 4 verhelderen de bestaande financiële instrumenten; het gebiedsfonds is verkend en de uitwerking volgt in een later stadium.*
- Draagvlak en samenwerking tussen alle partijen, ontwikkel een gezamenlijke taal; *Ingevuld: d.m.v. de sessies en de aanpak, met een doorwerking in werkspoor 3.*
- Integreer en ecologische waarden; *Aandacht gegeven in de deelsessies, verwerkt in de maatregelen; de verdere invulling volgt per maatregel.*
- Ontwikkel duidelijke pakketten (ANLb/GBDA). *Nog niet ingevuld: belegd als onderzoeksvraag in werkspoor 5, uitwerking volgt.*
- Ook de aanpak van de (invasieve) rivierkreeft krijgt hierin een plek, vanwege de schade die deze soort toebrengt aan sloten en waterkwaliteit. *Ingevuld: opgenomen als onderzoekslijn in werkspoor 5*

Procesmatige vervolgstappen

- Opstellen van een SOK om de samenwerking verder bestuurlijk vorm te geven, inzet te expliciteren en de capaciteit voor alle partijen te borgen.
- Opzetten van de programmastructuur en daarmee de borging van de samenwerking en capaciteit bij de verschillende organisaties.
- Per maatregel een werkgroep opzetten die ermee aan de slag gaat en onderling afspraken maakt over de samenwerking en de acties. De trekker is verantwoordelijk voor de uitwerking van de maatregel.
- De jaarlijkse programmacycclus in gang zetten, waarin we samen reflecteren op en evalueren hoe de aanpak verloopt.

Inhoudelijke vervolgstappen

- Per werkspoor de maatregelen uitwerken tot een actieplan. Hierin landen de concrete stappen per maatregel.
- Concrete KPI's opstellen per maatregel, met een overkoepelende KPI die terugkomt in de programmacycclus.
- De onderzoeksvragen uit werkspoor 5 beleggen en de uitkomsten terugbrengen in de maatregelen.

Aanbevelingen aan de Bestuurlijke Begeleidingsgroep

- Neem deze aanpak op in de Uitvoeringsagenda De Utrechtse Waarden voor een bestuurlijke borging.
- Koppel deze gebiedsgerichte uitwerking van de GBDA-opgave aan de paraplu van het Platform Groen Blauwe Dooradering.
- Houd vast aan de uitvoeringsgerichte insteek: samen aan de slag, met 10% als richtdoel en niet als dogma.
- Blijf werken op basis van vrijwilligheid, gericht op kwaliteit en met iedereen gelijkwaardig aan tafel, met de focus op het goede gesprek en het in gezamenlijkheid waarmaken van de ambitie.

B.1 Bijlage: stakeholderanalyse

De realisatie van groenblauwe dooradering in de Utrechtse Waarden is sterk afhankelijk van de samenwerking tussen verschillende stakeholders. Iedere partij heeft daarbij een eigen rol, invloed en belang in de uitvoering. De analyse laat zien dat het succes van de aanpak in belangrijke mate wordt bepaald door de mate waarin de verschillende rollen goed op elkaar aansluiten: van beleid en financiering tot uitvoering in het veld.

Agrariërs en grondeigenaren hebben de grootste directe invloed op de opgave. Zij realiseren het merendeel van de maatregelen op hun gronden en bepalen daarmee in belangrijke mate het uiteindelijke areaal en de kwaliteit van de groenblauwe dooradering, ook gezien het grote areaal agrarische grond in de Utrechtse Waarden. Uitgangspunten voor deze groep zijn een werkbaar verdienmodel, praktische uitvoerbaarheid en vertrouwen in de aanpak.

Bewoners en particuliere grondeigenaren hebben individueel een beperkte invloed, maar vormen gezamenlijk wel een relevante groep, met name voor erven- en lintstructuren in het buitengebied. Voor deze groep zijn laagdrempeligheid, duidelijke communicatie en praktische ondersteuning essentieel.

Agrarische collectieven vervullen een centrale rol als schakel tussen beleid en uitvoering. Zij begeleiden agrariërs, organiseren de uitvoering van regelingen zoals het ANLb en zorgen voor kennisdeling in het gebied. Hun betrokkenheid is essentieel voor draagvlak en opschaling.

Het waterschap (HDSR) heeft een belangrijke inhoudelijke en sturende rol vanuit de wateropgaven. Met name in en rond sloten is het waterschap een sleutelpartij voor het koppelen van de wateropgaven aan de GBDA-opgave.

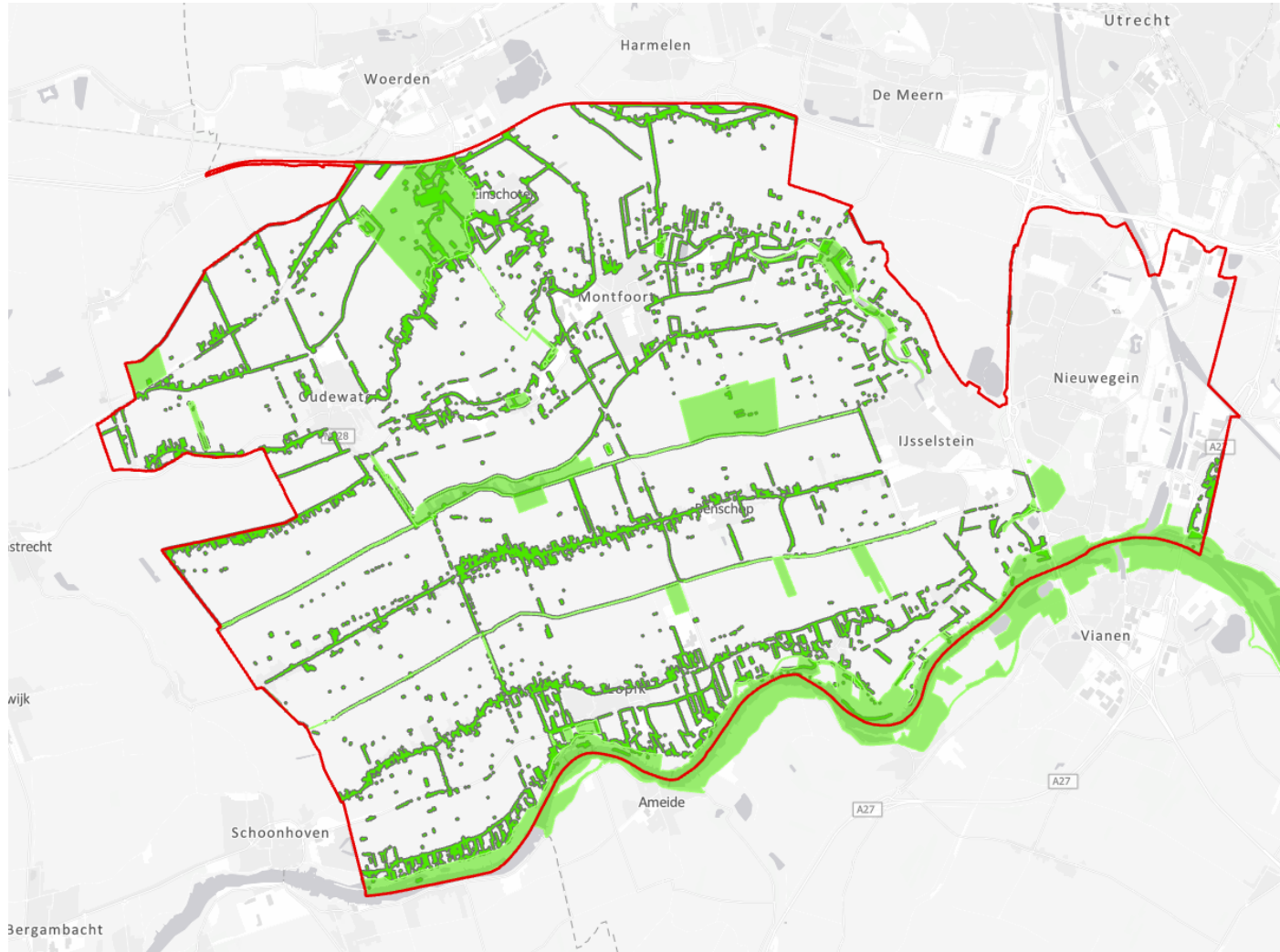
De provincie Utrecht vervult een kaderstellende en financierende rol. De provincie bepaalt in hoge mate de beschikbaarheid van middelen en de beleidsmatige richting van de opgave.

Gemeenten spelen een ondersteunende rol, met name in het beheer van de openbare ruimte (bermen, groenelementen) en in de communicatie richting bewoners. Daarnaast zijn zij belangrijk in het toetsen van de aanpak aan een vergunningskader.

Organisaties zoals de **WBL** die zich inzetten voor het versterken van natuur en cultuurhistorie kunnen in belangrijke mate helpen om de betrokkenheid en steun van boeren en burgers te vergroten. Het is daarom wenselijk om deze organisaties nauw te betrekken bij het proces dat wij doorlopen.

Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) zet zich in om de verschillende landschappen van Utrecht te behouden. Ze werken daarmee samen met duizenden vrijwilligers, die onder meer landschapselementen in kaart brengen en de kwaliteit monitoren. Daarmee zijn ze een belangrijke partij in het monitoren van het landschap, het adviseren over het inrichten en het beheer van het landschap en het betrekken van bewoners daarbij.

B.2a Bijlage: gebiedsanalyse houtige/groene elementen

Toelichting figuur:

De connectiviteitsanalyse geeft inzicht in de ruimtelijke samenhang van houtige landschapselementen en de mate waarin verbindingen aanwezig zijn binnen het netwerk. Dit product is opgesteld door rond elk element een buffer te leggen, zodat de connectiviteit met aanliggende elementen zichtbaar wordt.

De analyse zegt echter niets over de ecologische kwaliteit van individuele elementen, het daadwerkelijke gebruik door soorten of de bijdrage aan de totale GBDA-doelstelling. Voor een volledig beeld zijn aanvullende analyses naar kwaliteit en oppervlakteaandeel van groenblauwe elementen noodzakelijk.

Legenda

- Groen vlak: NNN-gebieden
- Groene buffer rondom de GBDA groene elementen

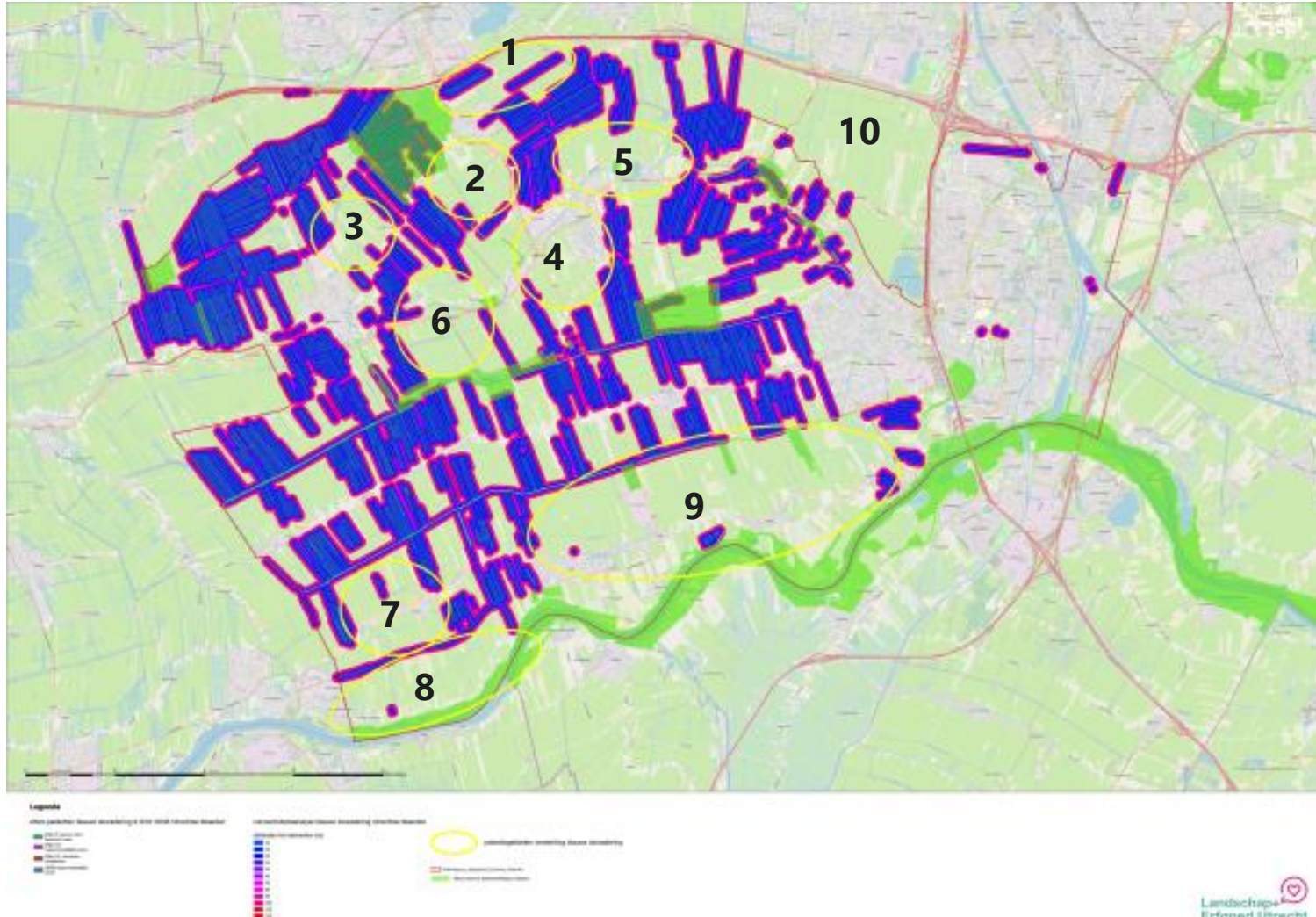
B.2b

De connectiviteitsanalyse geeft inzicht in de ruimtelijke samenhang van blauwe landschapselementen en de mate waarin verbindingen aanwezig zijn binnen het netwerk. Dit product is opgesteld door rond elk element een buffer te leggen, zodat de connectiviteit met aanliggende elementen zichtbaar wordt.

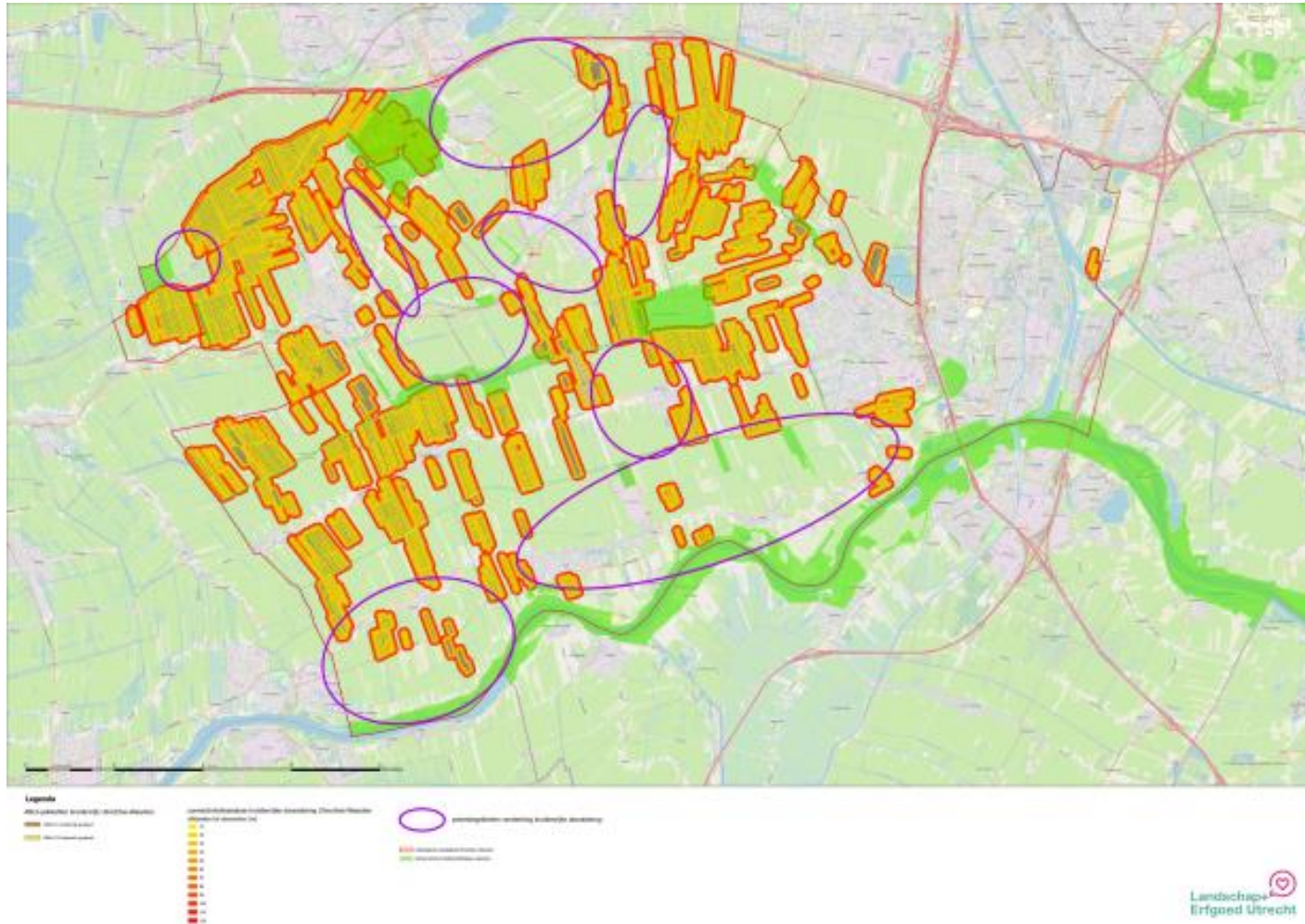
De analyse zegt echter niets over de ecologische kwaliteit van individuele elementen, het daadwerkelijke gebruik door soorten of de bijdrage aan de totale GBDA-doelstelling. Voor een volledig beeld zijn aanvullende analyses naar kwaliteit en oppervlakteaandeel van groenblauwe elementen noodzakelijk.

B.2c Bijlage: toelichting open gebieden

1. De oorzaak van de lagere dichtheid is nog onduidelijk; verdieping hierop kan waar mogelijk plaatsvinden binnen werkspoor 2 en 3.
2. Agrariërs in dit gedeelte zijn vrij intensief en vooral te overtuigen met een goed verdienmodel via werkspoor 4
3. Hier vermoeden we dat er nog potentie ligt, hier kunnen we wat meer focus op leggen bij een volgende uitbreiding via werkspoor 2 en 3
4. Dit is een woon- en bouwgebied, minder mogelijkheden en minder ecologisch interessant voor ANLb
5. De oorzaak van de lagere dichtheid is nog onduidelijk; verdieping hierop kan waar mogelijk plaatsvinden binnen werkspoor 2 en 3.
6. Hier zitten een aantal agrariërs die liever niet samenwerken met de overheid
7. Hier vermoeden we dat er nog potentie ligt, hier kunnen we wat meer focus op leggen bij een volgende uitbreiding via werkspoor 2 en 3
8. Agrariërs in dit gedeelte zijn vrij intensief en vooral te overtuigen met een goed verdienmodel via werkspoor 4
9. Dit is een voorheen "wit gebied", agrariërs mochten hier lang niet mee doen en zijn daardoor sceptischer. Daarnaast zitten hier meer fruittelers waarvoor er nog niet veel geschikte ANLb-pakketten zijn (onderzoek in werkspoor 5). Ook speelt hier geloof een rol rondom het delen van data.
10. Dit is een voorheen "wit gebied", maar hier zijn wel weidevogels en ook deelnemers die mee willen doen als de uitbreiding dat toelaat via werkspoor 2 en 3

B.2d Bijlage: gebiedsanalyse kruidenrijke elementen

Toelichting figuur:

De connectiviteitsanalyse geeft inzicht in de ruimtelijke samenhang van kruidenrijke landschapselementen en de mate waarin verbindingen aanwezig zijn binnen het netwerk. Dit product is opgesteld door rond elk element een buffer te leggen, zodat de connectiviteit met aanliggende elementen zichtbaar wordt.

De analyse zegt echter niets over de ecologische kwaliteit van individuele elementen, het daadwerkelijke gebruik door soorten of de bijdrage aan de totale GBDA-doelstelling. Voor een volledig beeld zijn aanvullende analyses naar kwaliteit en oppervlakteaandeel van groenblauwe elementen noodzakelijk.

De toelichting en de nummering op de cirkels komt overeen met de kaart uit de vorige pagina.

B.3 Lijst met financieringsbronnen

Financieringsbron	Korte uitleg	Investering of beheer	Aandachtspunten
ANLb (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer)	Vergoeding voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer via de agrarische collectieven	Beheer	Budget is beperkt en deels gebonden aan het Aanvalsplan Grutto; werkspoor 4 richt zich op verhoging en meer flexibiliteit
Subsidieregeling Kleine Landschapselementen (KLE), provincie Utrecht	Subsidie voor aanleg en beheer van kleine landschapselementen	Investering en beheer	Budget staat vast tot 2028; daarna is verlenging nodig
UPLG-maatregelpakket 1 - Groenblauwe linten en boerensloten	Rijksmiddelen via het Utrechts Programma Landelijk Gebied; € 59,4 miljoen voor inrichting	Investering	Gebonden aan UPLG-kaders, planning en cofinanciering
UPLG-maatregelpakket 2 - Veenweiden	Rijksmiddelen via het UPLG; € 75,3 miljoen voor inrichting	Investering	Idem; koppeling met veenweide-opgave nodig
GLB-subsidie (eco-regeling) - Niet-Productieve Investerings (NPI)	Europese landbouwsubsidie voor inrichting en beheer op landbouwgrond	Investering en beheer	Jaarlijkse aanvraagcyclus via RVO; stapeling met ANLb vraagt afstemming
Subsidieregeling Leefomgeving Landelijk Gebied: Beleefbare Natuur - provincie Utrecht	Bijdrage aan campagnes, participatie en gebiedsinitiatieven	Beheer en proces	Aansluiten bij lopende provinciale campagnes
Regio Deal Waarden van het Groene Hart	Cofinanciering vanuit programmaliijn 'Gezond iconisch landschap en natuur'	Investering	Vraagt cofinanciering; aanvraagmogelijkheid nog uit te zoeken
Regionaal Partnerschap Water en Bodem (HDSR)	Bijdrage aan inrichtingsmaatregelen op erven; € 220.000 in 2026	Investering	Bestuur kan de bijdrage verhogen
Gemeentelijke middelen	Reguliere budgetten voor beheer en daarnaast een jaarlijkse bijdrage van € 500 per jaar (vanuit Platform GBDA samenwerking)	Beheer	Vraagt bestuurlijke besluitvorming per gemeente
Eenmalige opdracht provincie Utrecht (max. € 50.000)	Voor bijvoorbeeld procesbegeleiding vanuit een budget van een UPLG-gebied.	Proces	Eenmalig; geen structurele dekking
Bomenuitdeelactie, Landschap Erfgoed Utrecht	Bomen en struiken voor bewoners en agrariërs	Investering	Beperkte hoeveelheid per jaar; aanmelden via het LEU

B.4 Monitoring GBDA Utrechtse Waarden

Provincie Utrecht:

- Flora- en faunakartering van circa 10% van het landelijk gebied per jaar. Hierdoor ontstaat een provinciedekkend beeld van de verspreiding van planten en dieren. Voor de Utrechtse Waarden zijn de meest recente gegevens beschikbaar uit 2021 ([Resultaten flora- en faunakartering provincie Utrecht 2021](#)); een volgende provinciale kartering wordt voorzien rond 2031.
- Uitvoer door LEU: Meet je Landschap: inventarisatie en registratie van landschapselementen door vrijwilligers. [Meet je Landschap brengt Utrechtse landschapselementen in kaart](#)
- Monitoring van de groenblauwe dooradering, waaronder de nulmeting die in 2024 is uitgevoerd. [https://gis.provincie-utrecht.nl/Geocortex/WebViewer/?app=e691e7d6b6d348b1a331dd5d298ac85c&workflow=cea17dd7-c4c8-4359-b64d-7e063584495c&workflowParams={'ids':\[2406,2407,2405,2408\]}](https://gis.provincie-utrecht.nl/Geocortex/WebViewer/?app=e691e7d6b6d348b1a331dd5d298ac85c&workflow=cea17dd7-c4c8-4359-b64d-7e063584495c&workflowParams={'ids':[2406,2407,2405,2408]})
- Uitvoer o.a. door collectief Lopikerwaard en collectief Rijn & Gouwe Wiericke : Ecologische monitoring in het kader van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb, [Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer \(ANLb\) - NDEF](#)) via het NEM-beleidsmeetnet. Binnen de Lopikerwaard liggen hiervoor vaste steekproeflocaties.

HDSR:

- Debietmonitoring ex-/inclusief geleiding, temperatuur en doorzicht in primaire wateren.
- Fysische chemie en biologie in Kaderrichtlijn Water wateren, inclusief visstand en ook in het landelijk gebied, ook bij agrariërs.
- Grondwatermeetnet in agrarische gebied

Agrarische collectieven Lopikerwaard en Rijn & Gouwe Wiericke

- Habitat monitoring (gericht op kwaliteit) <https://boerennatuur.nl/onze-werkwijze/monitoring/>
- De schouw op de pakketten (gericht op kwaliteit en volgen beheerafspraken) <https://www.bij12.nl/kennis/uitvoeren-beheer-door-agrarische-collectieven/>
- Monitoring via de slotenplannen

B.5 Deelnemers

Organisatie	Deelnemers
Agrarisch Collectief Lopikerwaard	Lisette Arfman
Agrarisch Collectief Rijn & Gouwe Wiericke	Harold Vlooswijk
Gemeente IJsselstein	Arno Ruis
Gemeente Lopik	Erik Meijs
Gemeente Montfoort	Femke Steenbergen
Gemeente Woerden/Oudewater	Sanne Raaijmakers
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Jannet Kamminga
Landschap Erfgoed Utrecht	Dirk van Hout, Leon Pors
Provincie Utrecht	Mark Brunsveld, Aleysha Korver, Cornel van der Kooij, Susanna Rijninks
APPM	Timo van den Berg, Oscar Keunen, Sia Kabuta

Nederland mooier maken

APPM werkt aan een mooier Nederland. We streven naar een leefbare, bereikbare, klimaatbestendige, waterrijke en duurzame samenleving.

Colofon

Titel Plan van Aanpak Groenblauwe Dooradering De Utrechtse Waarden

In opdracht van Bestuurlijke Begeleidingsgroep De Utrechtse Waarden (BBG)

Opdrachtgever Provincie Utrecht, Susanna Rijninks

Opgesteld door APPM Management Consultants BV

Projectteam Oscar Keunen en Timo van de Berg (projectleiding), Sia Kabuta (projectassistentie)

Tot stand gekomen met de gemeenten Lopik, IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Woerden, de collectieven Lopikerwaard en Rijn & Gouwe Wiericke, LEU, HDSR en provincie Utrecht.

Oplevering 9 september 2026, definitieve versie voor BBG